

Валентина Куриляк*Національний університет «Острозька академія» (Острог, Україна)*

Концептуальний огляд есхатологічних ідей церкви адвентистів сьомого дня

У статті досліджено особливості есхатологічного вчення Церкви Адвентистів сьомого дня. Метою статті є огляд складових есхатології Церкви Адвентистів сьомого дня та визначення її місця у доктринальній системі цієї релігійної деномінації.

Розглянуто низку офіційних заяв та документів, які декларують та регулюють адвентистський погляд на події останнього часу. Проаналізовано адвентистську теологічну систему, що формує погляд на есхатологію як складову доктринального вчення адвентистів. Виокремлені когнітивні, герменевтичні та методологічні принципи, що дають змогу сформувати систематичний підхід для розуміння есхатології. Встановлено, що адвентистська теологія ґрунтується на історико-граматичному розумінні апокаліптичних пророцтв, які висвітлюють есхатологічні процеси, що будуть мати місце в кінці часу історії існування всього створеного на землі. Встановлено, що адвентистський підхід ґрунтується на певних передумовах, а саме послання трьох ангелів із книги Відкриття, як важливого телеологічного принципу для розуміння есхатології адвентистів. Це також пов'язано із основними систематичними доктринальними віруваннями (Бог, людина, спасіння, церква та останні події у світі). У рамках цієї взаємодії підкреслюється есхатологічний взаємозв'язок, який посилює телеологічний характер послань трьох ангелів.

У дослідженні звернено увагу, що есхатологічні події знаходяться в контексті особливого послання для людства у вигляді звісток трьох ангелів із книги Об'явлення. Доведено, що саме контекст звісток трьох ангелів є серцевиною розуміння адвентистами есхатології, як останніх подій, що розвиватимуться перед Другим приходом Христа, які в свою чергу переплітаються з іншими розділами систематичного богослов'я адвентистів (Бог, людина, спасіння, церква і останні події).

Ключові слова: Церква адвентистів сьомого дня, офіційні заяви, есхатологія, вістка трьох ангелів.

Valentyna Kuryliak*Ostroh Academy National University (Ostroh, Ukraine)*

Conceptual Overview of the Eschatological Ideas of The Seventh-Day Adventist Church

The article examines the features of the eschatological teaching of the Seventh-day Adventist Church. The aim of the article is to review the components of the eschatology of the Seventh-day Adventist Church and to determine its place in the doctrinal system of this religious denomination.

A number of official statements and documents declaring and regulating the Adventist view of recent events are considered. The Adventist theological system that forms a view of eschatology as a component of the doctrinal teaching of Adventists is analyzed. Cognitive, hermeneutic and methodological principles are singled out, which allow to form a systematic approach to understanding eschatology. It has been established that Adventist theology is based on a historical-grammatical understanding of apocalyptic prophecies that illuminate the eschatological processes that will take place at the end of the history of the existence of all things on earth. It has been established that the Adventist approach is based on certain preconditions, namely the message of the three angels from the book of Revelation as an important teleological principle for understanding the eschatology of Adventists. It is also related to the basic systematic doctrinal beliefs (God, man, salvation, the church and recent events in the world). This interaction emphasizes the eschatological relationship that reinforces the teleological nature of the messages of the three angels.

The study notes that eschatological events are in the context of a special message to mankind in the form of the messages of the three angels from the book of Revelation. It is proved that the context of the messages of the three angels is the core of Adventists' understanding of eschatology as the last events that will unfold before the Second Coming of Christ, which in turn intertwine with other sections of systematic Adventist theology (God, man, salvation, church and recent events).

Keywords: The Seventh-day Adventist Church, Official Statements, Eschatology, Message of the Three Angels

Постановка проблеми.

Церква Адвентистів сьомого дня є релігійною організацією, представників якої можна знайти майже в усіх країнах світу. Організаційна особливість Церкви адвентистів сьомого дня, полягає у тому, що вони об'єднані єдиною доктринальною системою та адміністративним центром, головний офіс якого розташований в Сполучених Штатах Америки. Крім того, цікавою відмінністю цієї конфесії від інших деномінацій є унікальне вчення про останні події на землі, яке дещо відрізняється від загально прийнятої концепції, яка постулюється у християнстві. Вивчення останніх подій на планеті земля займається така наука як есхатологія. Тому беручи до уваги світову кризу, яка була викликана вірусом Ковід-19 та загальним людським занепокоєнням щодо пошуку відповіді на питання, а що ж буде далі пропонуємо розглянути есхатологію Церкви Адвентистів сьомого дня, зокрема його особливості та відмінності у віровченні адвентистів. Ключовою метою статті визначаємо огляд складових есхатології Церкви Адвентистів сьомого дня та визначення її місця у доктринальній системі цієї релігійної деномінації.

Виклад основних матеріалів дослідження.

На початку підкреслимо, що слово «Адвентус», від якого походить назва «адвентист», на латині означає «прихід», тобто вже сама назва релігійної організації нашої вказує на те, що віряни пов'язують своє теперішнє із подіями майбутнього. До того ж есхатологічне богослов'я адвентистів містить дві ключові теми: перша – це вчення про святилище, друге – це тлумачення вістки трьох ангелів. У відповідності до адвентистського тлумачення трьохангельська вістка повинна бути почута усіма жителями планети перед другим приходом Христа (Mühling, 2015, р. xii-xvii). Більше того адвентистська доктринальна система орієнтована на місію, в якій центральне місце відведено вченню про останні події на землі (V nachale, 2010, р. 237, 544). Також зазначмо, що першою особливістю есхатологічного вчення адвентистів є історико-граматичне розуміння апокаліптичних пророцтв, а другою те, що богослов'я адвентистів

являє собою суму вчень, яка представлена уніфікованою системою і відображена в наступних положеннях: віра у другий прихід Ісуса Христа на землю у тому, вигляді як це представлено на сторінках Святого Письма, де серцем есхатології є переконання у тому, що з Христом тісно пов'язане життя, смерть та воскресіння людини, які адвентисти прив'язують до есхатологічних подій та даних історичної науки (Canale, 2006, р.54). З позиції адвентистів історична достовірність біблійного оповідання про творіння, гріхопадіння і всесвітній потоп є необхідною передумовою для правильного розуміння біблійної есхатології, у якій домінує переконання, що апокаліптичні книги Даниїла та Об'явлення є підставою для розуміння біблійної есхатології. Тому, наголошують адвентисти до тлумачення цих книг необхідно використовувати історичний метод, оскільки трьох ангельська вістка представлена у 14 розділі книги Об'явлення включає наступні взаємопов'язані між собою теми: ідею вічного Євангелія, служіння Христа в небесному Святилищі, Божі заповіді, у т.ч. заповідь про сьомий день – суботу, слідчий суд, який відбувається на небі перед другим приходом Христа на землю, ідею тисячолітнього царства на небесах, остаточний суд над гріхом і грішниками, разом із остаточним їхнім знищенням у озері вогняному та відновлення землі, як вічної оселі для Божого народу (Holbrook, 1986, р. 205). Тому, віруюча людина є відповідальною за турботу про Боже творіння, включаючи наші тіла, які є храмом Святого Духа (V nachale, 2010, р. 237, 544).

Загалом, уся доктринальна структура адвентистського богослов'я орієнтована на есхатологічне виконання доручення Христа, представленого у Євангелії від Матвія 28:18-20, та книзі Об'явленні 14:6-12. Саме тому, адвентистська теологічна система за своєю суттю є місіологічно орієнтованою. Ця місіологічна ідентичність базується на біблійних текстах, які підтримують усю систему богослов'я адвентистів. У результаті систематичного богословського пошуку виявлено унікальність есхатологічного вчення Церкви АСД у головних темах доктринальних напрямків, а саме: Бог, людина, порятунок, церква та останні події світу (Canale, 2000, р.105).

Більше того, історія розвитку есхатологічних вірувань адвентистів знаменує собою прогресію божественного відкриття, що в кінцевому результаті приведе до остаточного космічного відновлення нашої землі. У даному вченні прослідковується цілісний підхід єдиного та поступального процесу. Звідси випливає, що адвентистська теологія має характеристики теологічної системності й послідовності (Hucks, 2015, p. 244-245).

Пізнавальний принцип – це ключовий концепт есхатології адвентистів. Зазвичай, будь-яку теологічну систему можна визначити, як «когнітивно-цілісну, об'єднану в єдину систему теологічних доктрин» (Watson, 2012, p.86). Це означає, що існує необхідність певних умов для існування богословської системи. Перша умова – когнітивна, яка посиляється на дані, що підлягають аналізу. Друга умова – теологічна, вона вказує на призначення системи, як на вірне розуміння божого відкриття. Третя умова – герменевтична – слугує для інтерпретації даних. На кінець четверта умова – методологія, як вчення про метод пізнання, що формується на основі мислення й світогляду людини.

Когнітивний-пізнавальний принцип є життєве необхідним для існування системи адвентистської теології, а когнітивним принципом, як основи для пізнання є «Біблія і тільки Біблія» (Canale, 2013, p. 275). Принцип першочерговості Біблії явно відкидає рівність Біблії із такими сферами пізнання, як «наука, філософія, традиція чи досвід». Іншими словами, Біблія являє собою найвищий авторитет, а сама сутність гріхопадіння людини полягала не в тому, що вона з'їла заборонений плід, а в тому, що Божі люди відкинули Його Слово, як найвищий авторитет. Таким чином, саме цілісність Біблії, як системи богословських та філософських істин ставить її на порядок вище всіх інших теологічних, філософських систем, істин, різних традицій, тощо. Біблія – це не просто єдиний авторитет, Біблія для адвентистів є єдиним, непомильним авторитетом у відкритті волі Божої.

Є кілька постулатів, що походять від когнітивного принципу. По-перше, згідно принципу *Sola Scriptura* (з лат. тільки Писання) самої Біблії достатньо для

пізнання доктринальної істини. Точно, так як світська філософія, чи наука не користується «акушерською» допомогою Біблії, щоб дійти до істини. Так само й Біблії, як системі Божественного Відкриття, не потрібно нав'язувати «допомогу» світської науки, чи філософії. По-друге, біблійне вчення завжди формується на основі всієї Біблії (*Tota Scriptura*, з лат. вся Біблія). Біблійне вчення не може ґрунтуватися на єдиному тексті, а на мережі взаємопов'язаних уривків. Вони формують певні теми, мотиви або структури, що проходять через усю Біблію, сприяючи більш широкому погляду на біблійне вчення. По-третє, слід розрізняти загальнолюдські принципи та їхнє застосування у конкретному біблійному контексті. Хоча «Божє Слово не обмежується «культурно чи історично» – воно є «культурно та історично обумовленим» (Mueller, 2005, p.113). Тому, Біблія є Божим Відкриттям людині і представляє універсальні принципи, для всіх часів і народів, тому має перевагу над іншими принципами, що є заснованими на традиції, досвіді чи людській філософії.

Існуючі герменевтичні принципи богословських систем надають можливість закласти підвалини, або ж «шаблон, за допомогою якого богослов намагатиметься інтерпретувати досліджуваний матеріал» (Canale, 2001b, p. 374, 386). В результаті такого пізнавального підходу – а саме, поєднання біблійної метафізики (грец. *τὰ μετὰ τὰ φυσικά* – «те, що понад фізикою», лат. *Metaphysica*) та біблійної гносеології створюється потрібна герменевтична структура. По-перше, створюється елемент реальності, який представляє реальність існування Бога, людства та світу. По-друге, щоб описати взаємодію між Богом і Його творінням пропонується взяти до уваги принцип поєднання «земного й небесного». Саме ці два елементи дають можливість з'ясувати останній елемент побудови герменевтичної системи як способу пізнання. Таким чином, поєднання цих принципів надає можливість сфокусуватися в окресленій теологічній території, яку ще слід дослідити.

Надзвичайно важливим питанням для розуміння біблійної метафізики, є реальність. У «просторовості та тимчасовості сутностей речей, емпіричних чи мета-емпіричних,

біблійна реальність представляє Бога, людей та світ, як пов'язаних між собою (Szalos-Farkas, 2013, p.78). Хоча Біблія представляє Бога над часом, але у взаємодії з людиною, Бог входить у час і взаємодіє у цьому світі й історії. Тому біблійні сюжети є реальними подіями, що сталися у свій час в історії, а не міфологічними вигадками людей. Діяння Бога в історії мають лінійну направленість – мають свій початок і прямують до свого завершення, яке Бог наперед передбачив. Без сумнівів, людина у певній мірі є обдарованою можливістю бачити наперед розвиток подій. Людське передбачення ґрунтується на знанні певних життєвих закономірностей і на досвіді отриманому в минулому.

У цьому світі існують певні закони причини і наслідки. Причинно-наслідковий зв'язок багатьох явищ є добре вивченим. У той же самий час жодна людина не може знати обставин завершення свого життя, і навіть того, що з нею станеться завтра. Як справедливо примітив у своїх роздумах Ростислав Волкославський: «Священне Писання переконує людей у тому, що божественне передбачення є абсолютним і всеохоплюючим, бо воно є дотичним як до однієї людини або ж конкретного міста, чи цілого народу, чи людства в цілому» (Volkoslavskij, 1997, p. 13).

Виявляючи турботу до цього світу Бог виявляє зацікавленість до людської історії й світу в цілому. Цей вияв турботи найкраще охарактеризувати, як любов Бога до свого творива. Правда біблійна розповідь про Божу любов затьмарюється певною мірою проблемою виникнення гріха, яка переросла у велику боротьбу між Богом і дияволом. Через праведне життя, спокутну смерть та воскресіння Ісуса Христа, посередницьке служіння, як Ходатая, Другий Прихід та остаточний суд – все це одного разу покладе край цій великій боротьбі. Покладаючись на Біблію, як Слово Бога, Адвентисти сьомого дня сформулювали богословську систему герменевтики, що становить принцип метафізичної взаємодії між Богом і світом.

Отже, ґносеологічний принцип стосується джерела, природи та функції богословського знання. Біблія забезпечує необхідні знання для християнського богослов'я. А звідси виходить, що пізнання про Бога, світ, людину – все, що торкається

теології, як науки про Бога Творця, можливо отримати шляхом вивчення процесу Божого одкровення в процесі історії. Вічний Бог входить у час історії з метою спілкування з людьми і донесення правди про себе, гріх та можливий порятунок. І все це стало доступним через викупну жертву Ісуса Христа. Тому, беручи до уваги той факт, що процес пізнання неминуче взаємодіє з припущеннями, які теолог інтерпретує намагаючись зрозуміти досліджуваний ним об'єкт, а це – в свою чергу означає, що теолог має чесно визнавати свої припущення і якщо вони розходяться з авторитетом Біблії, змінити їх надавши пріоритет слову божому – Біблії.

Методологічні принципи адвентистської богословської системи включають три складові частини: (1) біблійні дані, (2) питання, або проблема про яку йдеться, те що розглядається та (3) припущення (Canale, 2001a, p. 56-57). Кожна частина охоплює один із вище згаданих принципів. Біблійні дані посилаються на когнітивні системи сприйняття людини. Під когнітивною системою розуміється система пізнання, що склалася в свідомості людини в результаті становлення її характеру, виховання, навчання, спостереження і роздумів про навколишній світ. Досліджувана теологом тема повинна відображати принцип реальності, і на кінець, припущення, які допускає дослідник, адже вони теж пов'язані з принципом пізнання.

Ці основні елементи методології стосуються вивчення властивостей та діяльності Бога та його творива. Вони вказують на вчення про Бога, вчення про людину і вчення про створення. Крім того, взаємодія між Творцем та його творінням на одному історичному та часовому рівні охоплює вчення про порятунок, вчення про церкву та вчення про останні події у цьому світі. Інтерпретація цих доктрин, окреслених ґносеологічним принципом, сприяє систематичному теологічному обґрунтуванню з біблійної точки зору.

Беручи до уваги, що «предметом систематичного богослов'я є не інтерпретація самого тексту Святого Письма, а живої реальності представлені текстом», то стає зрозумілим, що методологічний принцип повинен поєднувати не тільки теоретичні але

й практичні аспекти теології (Canale, 2001b, р. 386). При даному підході виявляється, що існуючі різні систематичні компоненти богослов'я, які орієнтовані на виконання божественного плану порятунку. Саме ця мета і визначає сутність методологічного принципу. В адвентистській теології приділяється особлива увага вістці трьох ангелів, як особливого звернення Бога до людей, що житимуть на передодні другого приходу Христа. Вістка записана у книзі Об'явлення 14:6-12, по суті складає серцевину Євангелія, а також створює фон для методологічного принципу богословської системи адвентистів.

Богословська серцевина вістки трьох ангелів, а саме розуміння адвентистами вістки трьох ангелів сягає часів виникнення релігійнохристиянського міжконфесійного протестантського руху, що виник у середині 1840-х років у США. Натхненником цього руху в США став – Вільям Міллер. Яскравим сподвижником його започаткування став міллеритський проповідник Джозеф Бейтс. Він першим почав дотримуватися суботи, як Господнього дня і зміг пролити світло на розуміння сутності вістки трьох ангелів. Вказуючи на есхатологічне значення суботи, чітко представляючи взаємозв'язок між суботою і вісткою трьох ангелів, яка, на його думку, була частиною «дотримання заповідей Божих та Ісусової віри» (Об'явл. 14:12).

Перша ангельська вістка закликає до покаяння. «І побачив я іншого Ангола, що летів серед неба, і мав благовістити вічну Євангелію мешканцям землі, і кожному людові, і племені, і языку, і народові. І він говорив гучним голосом: Побійтеся Бога та славу віддайте Йому, бо настала година суду Його, і вклоніться Тому, Хто створив небо, і землю, і море, і водні джерела! (Об'явл. 14:6-7). Перша фаза прикінцевого суду має мати місце перед Другим приходом. Вона визначається адвентистами як слідчий суд, який має підготувати рішення на небесному суді згідно якого праведники під час Другого приходу будуть мати право увійти в Царство Боже. Про цей слідчий суд говориться в Дан. 7 розділі. Згідно біблійного пророцтва він розпочався у 1844 році.

Друга ангельська вістка проголошує результат не прийняття першої ангельської

вістки: «А інший, другий Ангол летів слідом і казав: Упав, упав Вавилон, город великий, бо лютим вином розпусти своєї він напоїв усі народи!» (Об'явл. 14:8). Під Вавилоном розуміється «державна Церква», яка об'єдналася в боротьбі проти народу Божого (LaRondelle, 2000, р.876). Повтор ангелом виразу: «Упав, упав» - говорить про вердикт небесного суду. Ця вістка також закликає вийти із морально павшого Вавилону, щоб не підпасти під Божественний осуд (Об'явл. 18:4). Цей заклик також допомагає Божим дітям зібратися разом в єдине тіло віруючих – Божу церкву.

Кульмінацією попередніх вісток є найбільш урочисте, у той же час суворе попередження Слова Божого: «А інший, третій Ангол летів услід за ним, гучним голосом кажучи: Коли хто вклоняється звірині та образу її, і приймає знамено на чолі своїм чи на руці своїй, то той питиме з вина Божого гніву, вина незмішаного в чаші гніву Його, і буде мучений в огні й сірці перед Анголами святими та перед Агнцем. А дим їхніх мук підійматиметься вічні віки. І не мають спокою день і ніч усі ті, хто вклоняється звірині та образу її, і приймає знамено ймення його» (Об'явл. 14:9-11). Головною думкою третьої вістки – є вибір людини, яка приймає знамено звірини і відмовляється прийняти печатку Божу (Об'явл. 13:16). Вірність Богу виявлятиметься в прийнятті Божого знаку – дотримання суботи, як дня, що говорить про Бога Творця, що створив цей світ за шість буквальних днів, а дня сьомого спочив (Бут. 2:1-3; Вих. 20:8-11; Єзек. 20:12, 20). Не довіра Божому Слову свідчитиме покладання людини на свої власні заслуги, якими по суті не може отримати порятунку жодна людина.

Головна думка вістки трьох ангелів на думку адвентистів виражена у наступному підсумку книги Об'явлення 14:12 «Тут терпеливість святих, що додержують заповіді Божі та Ісусову віру!». Виявляється, що порятунок від гріха і смерті є можливим тільки через прийняття Божої правди, що є в Його Слові – Біблії. Вона виражає Божу волю для кожної людини. Через вістку трьох ангелів в кінці часу відбудеться зібрання людей як Божого народу. Як пише про це християнськи автор Ла Рондел: «Бог зробив відмову від знамена звірини важливою

кваліфікацією переможців» (LaRondelle, 2000, p.879). Хоча здаватиметься, що послідовники звірини перемагають, але насправді вони страждатимуть не тільки від впливу семи чаш гніву Божого (Об'явл. 16), але згідно рішення небесного суду, врешті решт будуть знищені (Об'явл. 20:11-15).

Есхатологічний взаємозв'язок адвентистської теологічної системи. Вістки трьох ангелів формують основу теологічної сутності адвентистського вчення про есхатологічні події останнього часу, вони об'єднують у єдине ціле весь спектр біблійного вчення есхатології. Саме через них формуються найголовніші систематичні категорії богослов'я: вчення про Бога, вчення про людину, вчення про спасіння, вчення про церкву і про останні події (есхатологія).

Отже, вістка трьох ангелів і вчення про Бога. Серцевиною вчення адвентистів про Бога є вістка трьох ангелів, що закликає поклонитися Йому, як Творцю неба і землі та всього створеного. Теологію цього вчення можливорозділити на три основні частини: (1) реальність Бога, (2) божественні властивості та (3) божественна діяльність (Canale, 2000, p.105). Всі три частини знаходяться у певній взаємодії між собою. Завдяки особливим посиленням на суботу, Бог представлений як Творець всього створеного, а образи суду Божого, у свою чергу, вирізняють рятівний характер першого. Через справедливий суд, Бог відкриває одну із Своїх властивостей – любов. Адже головна місія Бога не засудити, а врятувати. В Біблії є багато посилення, які говорять про рятівний аспект Божого суду (Івана 3:17; 8:15). Головна мета Божого суду – врятувати тих, хто обрав шлях Бога, і дозволити тим, хто не бажає жити з Богом – обрати свій незалежний шлях (Rinker, 1999, p.955).

Вістка трьох ангелів говорить також відкриває нам діючого Бога у світі. Він не залишив світ на призволяще. Навпаки, Бог діє і веде історію світу до завершення – до цілковитого тріумфу перемоги у Великій боротьбі між добром і злом. Настане час, коли зі злом буде цілковито закінчено і Бог відтворить Нове небо і нову землю. Тому, вістки трьох ангелів чітко вказують на завершальний етап існування зла у світі. Вінцем завершення великої боротьби між добром і злом повстає оновлена людина,

що буде спроможною жити вічно у Царстві Божому.

Послання трьох ангелів і вчення про людину. Останні події у цьому світі мають важливе значення для самої людини, адже людина відіграє, як особистість, головну роль у цих подіях. Ця роль, в свою чергу, торкається відношення з Богом, назвемо це вертикальним рівнем і друга сфера – горизонтальний рівень. Нажаль ці відносини, згідно того, що пише Писання переживають важкі часи через велике протистояння між добром і злом вселенського конфлікту.

У цьому вселенському конфлікті людина постала перед вибором і від її вибору залежить вічна участь. Вістка трьох ангелів представляє людину не безсмертною за своєю природою, це, звичайно суперечить поширеному уявленню про безсмертя душі. Той, хто не прийме вістку любові від Бога змушений буде пожити негативні наслідки свого бунтівного вибору (Об'явл. 14:10, 11). Вічні муки, про які тут йдеться, говорять не про подовжувальну дію, яка ніколи не закінчується, а на момент від якого не буде вороття. До прикладу, Содом і Гомора, що згоріли вічним вогнем (Юди 7). Хоча людині надана свобода вибору, але тут є і відповідальність за вибір. Звідси виходить, що ангельські вістки направлені до людей, як центр головних зусиль Бога у порятунку людини. Приймаючи Божий заклик – людство обирає спасіння.

Послання трьох ангелів і вчення про спасіння. Основна ідея спасіння полягає в тому, що «Бог відвідує Свій народ і позбавляє його від тих проблем або сил, які загрожують його існуванню» (Blazen, 2000, p.271). Перш ніж покласти космічний кінець злу, Бог закликає людей визнати його своїм Богом і Спасителем. Віддаючи Йому славу, прославляючи і поклоняючись Богу, людство визнає, що Він заслуговує на довіру. Отже, есхатологічний характер трьох ангельських вісток підсилюється їхнім тимчасовим характером. Як тільки людство стає визначитися на чий бік стати, Бог втручається, щоб врятувати свій народ від переслідувань, які нав'язуватиме звір та його послідовники.

У центрі великого конфлікту буде вірність Богу Творцю, а це виражено в Його заповідях (Об'явл. 14:12). Божий народ

довіритися Божому слово і продовжуватиме дотримуватися поклонятися у суботній день освячений Богом від початку творіння нашої землі. Це буде момент перевірки на цілковиту залежність від Бога, а не людських діянь. Хоча народ Божий страждатиме від утисків, проте в остаточному конфлікті отримає перемогу.

Християнська письменниця Еллен Уайт описує той час, коли зі злом назавжди буде покінчено. «Велика боротьба закінчена. Гріха й грішників більше нема. Всесвіт – чистий. У всьому незліченному творінні б'ється один пульс гармонії і радості Від Того, Хто створив усе це. Течуть потоки життя, світла і щастя в усі простори безмежного світу. Від найменшого атома до найбільших галактик – усе живе й неживе в своїй незатьмареній красі та досконалій радості свідчить про те, що: Бог є любов!» (Uayt, 2001, р. 637). Кінець конфлікту також представлений в книзі Об'явлення. Зусилля диявола проти Бога виявляться на марними – він буде знищений, а народ Божий, останок вірний отримає Божу перемогу і вічне життя.

Вістка трьох ангелів і вчення про Церкву. Велике доручення спрямовує Церкву іти по всьому світі та перетворювати всі народи в учнів Христових (Матвія 28:19; Дії 1:8). Вістка трьох ангелів не велить нам повернути світ, а євангелізувати його (Tissen, 2001, р. 332). Теологія адвентистів визнає існування «Вселенської церкви», яка об'єднує в собі віруючих всіх часів, хто по справжньому вірить у Христа. «Пророцтва книги Об'явлення ясно говорять про місію останку. Вісті трьох ангелів, що представлені в книзі Об'явлення 14:6-12, представляють собою проголошення віри останку, мета якого – повністю і цілковито відновити євангельську істину (V nachale, 2010, р. 237, 544). Історично три ангельські вістки вказують, як на утворення останку, так і на збирання всієї церкви Христа під одним і тим же прапором: суботою (Єзек. 20:12, 20). Збирання під іншим прапором в Біблії образною мовою називається – Вавилон.

В книзі Об'явлення 18:2 розкривається справжня природа Вавилону: «І він гучним голосом кликнув, говорячи: Упав, упав великий Вавилон! Став він оселею демонів, і сховищем усякому духові нечистому, і сховищем усіх птахів нечистих та

ненавидних». Образ Вавилону означає покладання порятунку на людські зусилля, людські заслуги, замість того, щоб порятунок шукати в Бога. Останок покладаючись на Бога дотримується Заповідей Божих і визнає Біблію, як найвищий Божий авторитет.

Згідно вчення адвентистів, кожна людина повинна обрати кому вона буде поклонятися. Обираючи шлях поклоніння Богу через віру, а не через свої заслуги – вказує на той факт, що вона приймає участь в поклонінні затвердженням Богом. Бог не може прийняти поклоніння, що ґрунтується на людських заслугах – поклоніння, що є затвердженням людиною. Таке поклоніння шукає виправдання через людські діла, а не по вірі, яка здобувається через послух Богу як Творцю. Отже, вістка трьох ангелів є підставою для формування вчення про місію Церкви АСД.

Вістка трьох ангелів і вчення про останні події на землі (есхатологія). Християнська есхатологія, відкидає безконечну циклічність часу і проголошує кінець цього світу. Послання трьох ангелів із книги Об'явлення говорячи про останні події у цьому світі звертає увагу на людей, які приймуть Божу вістку про порятунок та приймуть рішення залишатися Богу вірними до кінця. Книга Об'явлення представляє цих людей як тих, що отримають печатку Божу (Об'явл. 7:2, 3). Вони стануть частиною церкви останку, що чекатиме на Прихід Христа, як на остаточне, абсолютне відновлення всього зруйнованого злом. «А земля та діла, що на ній, погорять...» (2 Петра 3:10), а далі: «Ось нове все творю!» (Об'явл. 21:5).

Біблія представляє народ Божий останнього часу, як той, що знаходитиметься в центрі боротьби із силами зла (Об'явл. 13:16-17). Ці сатанинські сили діятимуть через людей, що не коритимуться Божому Слову, а тому й стануть на сторону персоніфікованої звірини, що очолить коаліцію тих, хто в котре топтатимуть Божі заповіді – Його Закон (Об'явл. 14:12). Саме дотримання суботи, як Богом встановленого дня поклоніння стане видимим лакмусовим папірцем на вірність Богу.

Особливі послання трьох ангелів із книги Об'явлення на момент другого приходу Христа – виконають свою роль у всій повноті. Нині вони ще продовжують

закликати людство до вірності Богу. Саме вони допомагають людям стверджують адвентисти серйозно поставитися до питання підготовки зустрічі із Богом. Проголошуючи Божий суд, вони говорять про позитивну сторону цього питання, так як саме суд Божий поставить крапку в питанні процвітання зла, страждання і смерті на нашій планеті (Об'явл. 21:4). Повернення Ісуса Христа приведе історію народу Божого стверджують адвентисти до славного завершення довгої подорожі до Царства Божого. Настане час визволення, із радістю вони будуть вигукувати: «Це наш Бог, на Нього ми клали надію – і Він спас нас!» (Ісаї 25:9).

Висновки.

Теологічна система адвентистів представляє собою цілісну систему. Вся доктринальна структура орієнтована на есхатологічне здійснення, що має, таким чином, місіологічний характер. Ця орієнтація втілена

в посланнях трьох ангелів. Вони складають телеологічний принцип адвентистської теології. Кожен із фундаментальних принципів (когнітивний, герменевтичний та методологічний) ґрунтується на посланнях трьох ангелів із останньої книги Біблія – Об'явлення Івана богослова.

Триразове проголошення вістки ангелами, закладає підвалини для формування богословської системи есхатології, що ґрунтується на трьох темах: тема творіння, слідчий суд і субота, як Богом встановлений день поклоніння. Ці теми мають свій подальший розвиток в наступних темах: вчення про Бога, спасіння через Христа, вчення про людину, про церкву та останні події у цьому світі (есхатологія). Всі ці теми об'єднані в одну єдину, глобальну тему вселенської боротьби між добром і злом. Саме контекст послання трьох ангелів допомагає краще зрозуміти есхатологічну направленість вчення адвентистів про останні події у цьому світі.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- В начале было Слово. 2-е изд. Заокский: Источник жизни, 2010. 544 с.
- Волкославский Р. Н. О Библийских пророках и судьбах истории. Заокский: Источник жизни, 1997. 274 с.
- Ринкер Ф., Майер Г. Библийская Энциклопедия Брокгауза. Кременчуг: Христианская заря, 1999. 955 с.
- Тиссен Г. К. Лекції з систематичної теології. Канада: Едмонтон, 2001. 440 с.
- Уайт Е. Велика боротьба. Київ: Джерело життя, 2001. 639 с.
- Blazen I. T. *Salvation. Handbook of Seventh-day Adventist Theology* / ed. by R. Dederen. Hagerstown, MD: Review and Herald, 2000. P. 271–313.
- Canale F. L. *Back to Revelation, Inspiration: Searching for the Cognitive Foundations of Christian Theology in a Postmodern World*. University Press of America, 2001. 190 p.
- Canale F. L. *Doctrine of God. Handbook of Seventh-day Adventist Theology* / ed. by R. Dederen. Hagerstown, MD: Review and Herald, 2000. P. 105–150.
- Canale F. L. *From Vision to System: Finishing the Task of Adventist Theology Part III Sanctuary and Hermeneutics*. Journal of the Adventist Theological Society. 2006. Vol. 17, no. 2. P. 36–80.
- Canale F. L. *Interdisciplinary Method in Christian Theology?*. Neue Zeitschrift für Systematische Theologie und Religionsphilosophie. 2001. Vol. 43, no. 4. P. 366–389.
- Canale F. L. *The Message and the Mission of the Remnant: A Methodological Approach*. Message, Mission, and Unity of the Church / ed. by A. M. Rodríguez. Silver Spring, MD: Biblical Research Institute of the General Conference of Seventh-day Adventists, 2013. P. 261–286.
- Daniel and Revelation Committee Series* / ed. by I. Holbrook. Washington, DC: Biblical Research Institute of the General Conference of Seventh-day Adventists, 1986. Vol. 3: The Seventy Weeks, Leviticus, and the Nature of Prophecy. 395 p.
- Hucks II W. E. *The Importance of Understanding and Teaching Seventh-day Adventist Fundamental Beliefs*. The Word: Searching, Living, Teaching / ed. by A. A. Steele. Silver Springs, MD: Biblical Research Institute of the General Conference of Seventh-day Adventists, 2015. P. 243–246.
- LaRondelle H. K. *The Remnant and the Three Angels' Messages*. Handbook of Seventh-day Adventist Theology. Hagerstown, MD: Review and Herald, 2000. P. 857–892.
- Mueller E. *Guidelines for the Interpretation of the Scripture*. Understanding Scripture: An Adventist Approach. Silver Spring, MD: Biblical Research Institute of the General Conference of Seventh-day Adventists, 2005. P. 111–134.
- Mühling M. *T&T Clark Handbook of Christian Eschatology*. London: Bloomsbury, 2015. 432 p.
- Szalos-Farkas Z. *Dumnezeu, Scriptura și Biserica: tratat de teologie, hristologie și spiritualitate*. București : Editura Universitară, 2013. 377 p.
- Timm A. R. *The Sanctuary and the Three Angels' Messages 1844-1863: Integrating Factors in the Development of Seventh-day Adventist Doctrines*. PhD dissertation. Berrien Springs, MI: Andrews University, 1995. 525 p.
- Watson T. *The Meaning and Function of System in Theology*. PhD dissertation. Berrien Springs, MI: Andrews University, 2012. 295 p.

REFERENCES

- Blazen, I. T. (2000). Salvation. Y R. Dederen (Ed.), Handbook of Seventh-day Adventist Theology (pp. 271–313). Hagerstown, MD: Review and Herald.
- Canale, F. L. (2000). Doctrine of God. Y R. Dederen (Ed.), Handbook of Seventh-day Adventist Theology (pp. 105–150). Hagerstown, MD: Review and Herald.
- Canale, F. L. (2001a). Back to Revelation, Inspiration: Searching for the Cognitive Foundations of Christian Theology in a Postmodern World. University Press of America.
- Canale, F. L. (2001b). Interdisciplinary Method in Christian Theology? *Neue Zeitschrift für Systematische Theologie und Religionsphilosophie*, 43(4), 366–389.
- Canale, F. L. (2006). From Vision to System: Finishing the Task of Adventist Theology Part III Sanctuary and Hermeneutics. *Journal of the Adventist Theological Society*, 17(2), 36–80.
- Canale, F. L. (2013). The Message and the Mission of the Remnant: A Methodological Approach. Y A. M. Rodríguez (Ed.), *Message, Mission, and Unity of the Church* (pp. 261–286). Silver Spring, MD: Biblical Research Institute of the General Conference of Seventh-day Adventists.
- Holbrook, I. (Ed.). (1986). Daniel and Revelation Committee Series: T. 3. The Seventy Weeks, Leviticus, and the Nature of Prophecy. Washington, DC: Biblical Research Institute of the General Conference of Seventh-day Adventists.
- Hucks II, W. E. (2015). The Importance of Understanding and Teaching Seventh-day Adventist Fundamental Beliefs. Y A. A. Steele (Ed.), *The Word: Searching, Living, Teaching* (pp. 243–246). Silver Springs, MD: Biblical Research Institute of the General Conference of Seventh-day Adventists.
- LaRondelle, H. K. (2000). The Remnant and the Three Angels' Messages. Y Handbook of Seventh-day Adventist Theology (pp. 857–892). Hagerstown, MD: Review and Herald.
- Mueller, E. (2005). Guidelines for the Interpretation of the Scripture. Y *Understanding Scripture: An Adventist Approach* (pp. 111–134). Silver Spring, MD: Biblical Research Institute of the General Conference of Seventh-day Adventists.
- Mühling, M. (2015). *T&T Clark Handbook of Christian Eschatology*. London: Bloomsbury.
- Rinker, F., & Majer, G. (1999). *Biblejskaya Enciklopediya Brokgauza* [Brockhaus Bible Encyclopedia]. Kremenchug: Hristianskaya zarya [in Russian].
- Szalos-Farkas, Z. (2013). *Dumnezeu, Scriptura și Biserica: tratat de teologie, hristologie și spiritualitate* [God, Scripture, and the Church: A Treatise on Theology, Christology, and Spirituality]. București: Editura Universitară [in Romanian].
- Timm, A. R. (1995). The Sanctuary and the Three Angels' Messages 1844-1863: Integrating Factors in the Development of Seventh-day Adventist Doctrines (PhD dissertation). Andrews University.
- Tissen, H. K. (2001). *Lektsiyyi z systematichnoyi teolohiyi* [Lectures on systematic theology]. Edmonton [in Ukrainian].
- Uayt, E. (2001). *Velyka borot'ba* [Great Controversy]. Kyiv: Dzherelo zhyttya [in Ukrainian].
- V nachale bylo Slovo* [In the beginning was the Word] (2-e izd.). (2010). *Zaokskij: Istochnik zhizni* [in Russian].
- Volkoslavskij, R. N. (1997). *O Biblejskikh prorokah i sud'bah istorii* [About Bible prophets and the destinies of history]. Zaokskij: Istochnik zhizni [in Russian].
- Watson, T. (2012). The Meaning and Function of System in Theology (PhD dissertation). Andrews University.

Kuryliak ValentynaDoctoral Student, <https://orcid.org/0000-0001-5245-9700>, valentina.kuryliak@gmail.com

Стаття надійшла / Article arrived: 08.05.21

Схвалено до друку / Accepted: 29.06.21